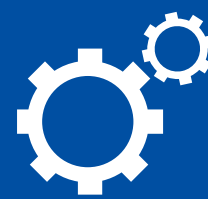
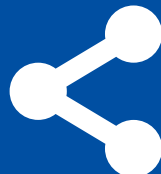

WE LEREN ALTIJD
10 JAAR ETV.NL

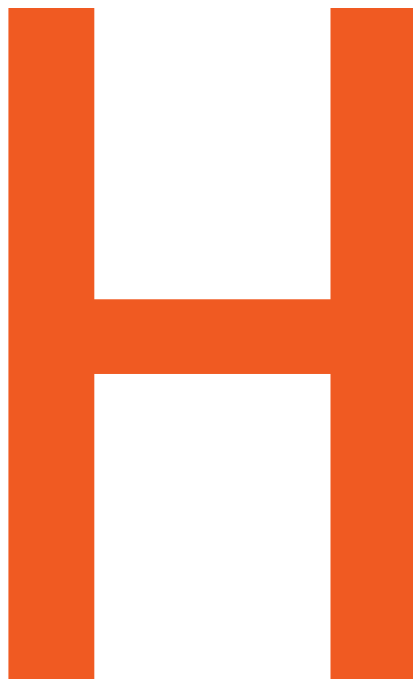

STERK DOOR
SAMENWERKING

5

'DE OPENBARE BIBLIOTHEEK
AMSTERDAM WERKT NAUW SAMEN
MET ETV.NL. IN DE BIBLIOTHEKEN ÉN
DAARBUITEN PROFITEREN DUIZENDEN
AMSTERDAMMERS DAARVAN. ZIJ
KRIJGEN PRACHTIG MATERIAAL
GEPRESENTEERD WAARMEE ZE HUN
BASISVAARDIGHEDEN KUNNEN
VERBETEREN.'

(ERIK FLENTGE, PROJECTLEIDER EDUCATIE OBA,
VENSTER OP AMSTERDAM/'LEEF EN LEER!')

et team van ETV.nl is klein. Zowel lokaal en regionaal als landelijk zoekt ETV.nl dan ook samenwerkingspartners voor de ontwikkeling van televisieprogramma's, online oefenmaterialen (websites) en voor foliomateriaal (werkboeken en pdf's). Daardoor ontstaat een flink netwerk van deskundigen die mede hun stempel drukken op de kwaliteit van de materialen. Er is inmiddels een vaste kring van deskundigen, vooral op het gebied van taal, laagopgeleiden en laaggeletterden. Ook wordt gewerkt met vaste externe projectmanagers, een vaste vormgever en een ervaren educatieve websiteontwikkelaar, Emmia Educatieve Multimedia. Afhankelijk van het thema van een programma wordt samenwerking gezocht met inhoudelijk deskundigen. Het team van ETV.nl vervult de verbindende en coördinerende rol in dit netwerk.

Hoe zorgt ETV.nl ervoor dat laagopgeleide (jong)volwassenen deze programma's weten te vinden? Hoe zorgt ze voor een structurele verankering van *Oefenen.nl* zodat de programma's bereikbaar zijn voor al die laagopgeleiden die hun kennis en vaardigheden willen uitbreiden. Het gaat er uiteindelijk om dat *Oefenen.nl* zo dicht mogelijk naar de doelgroep wordt gebracht. Dat moet op lokaal en regionaal niveau, het liefst op wijkniveau. Maar ook in de context van werk. Het antwoord op deze vragen is: samenwerken. Samen met anderen werkt ETV.nl aan een leeromgeving voor (digitaal) leren.

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de ontwikkelingen van ETV.nl aan de hand van de verschillende samenwerkingspartners die een rol spelen of hebben gespeeld bij het in contact brengen van de gebruikers met de programma's van ETV.nl.

Kaartje

Als je een geboortekaartje krijgt, dan kun je op bezoek gaan. Als je niet op bezoek gaat, dan kun je een kaartje sturen. Het kaartje stuur je om te feliciteren. Je kunt ook een kaartje sturen met een cadeautje.

START VANUIT ROC'S

Een besloten werkconferentie op 16 april 2003 in Den Haag is de start van educatieve televisie en daarmee ook van de ontwikkeling van het concept ETV.nl in de vier grote steden. In de reader voor deze bijeenkomst wordt een spelverdeling geschetst tussen betrokken deelnemers: landelijke omroepen, het rijk als hoofdfinancier, de grote gemeenten, de roc's en de regionale omroepen. Gedurende twee jaar verstrekt het rijk middelen om educatieve televisie in een mediamix op te starten en is er overleg tussen de diverse partijen. Dat gebeurt via Stichting Expertisecentrum ETV.nl waarin de roc's, in eerste instantie de roc's in de vier grote steden, op landelijk niveau samenwerken. Aan ieder roc is een ETV.nl-venster verbonden, dat zich inzet om de programma's lokaal of regionaal te verankeren. Deze vensters zetten zich ook in voor programma-ontwikkeling. Met ingang van 2006 stopt de subsidie en wordt het volledig een zaak van de deelnemende roc's. In 2008 participeren 22 roc's in ETV.nl en zenden regionale omroepen in negen provincies programma's uit. In de evaluatie van het programma 'Kennis = Meedoen' van de provincie Brabant in 2008, is ETV.nl Brabant één van de aanbevelingen voor gemeenten en roc's om tot innovatie en onderwijsvernieuwing te komen. Als wenkend perspectief wordt in 2010 o.a. ETV.nl genoemd: 'Met de programma's van ETV.nl is er al een basis [...]. Daar ligt vooral een taak voor de overheid, om er voor te zorgen dat dit aanbod ontwikkeld wordt, omdat hier de "vraag" naar scholing faalt.'

vraag 1

Omcirkel het goede antwoord.

Ton Boonstra zit in de ochtendploeg. Hij heeft op 18 februari om 10.00 uur een afspraak met de bedrijfsarts.

Moet hij **wel** / **niet** zijn dienst ruilen met een collega?

(circa) 140.000 werkboeken van drie
Lees en Schrijf!-programma's verspreid

In samenwerking met (destijds) Teleac komen twee programma's tot stand: *Dag dokter!* (2004) met lesbrieven en *Taalspel* (2005) met een boek en een website met taalspelletjes. De website www.taalspel.tv is nog steeds in de lucht. En de afleveringen van *Dag dokter!* zijn nog steeds te bekijken op www.etv.nl, ook in het Turks, Arabisch en Berber.

Samenwerking met gemeenten verschilt per gemeente en per roc dat in ETV.nl participeert. Een aantal jaren wordt gewerkt aan het optuigen van een netwerk rond uitzendingen en materialen van ETV.nl.

Al die jaren wordt gestaag gewerkt aan de realisering van multimediaal materiaal voor laagopgeleide volwassenen, zowel lokaal en regionaal door de ETV.nl-vensters als door het expertisecentrum. Sinds 2010 is het expertisecentrum de trekker van de programma's. Op dit moment is nog maar één van de 'founding fathers' lokaal actief met de uitrol en inbedding van *Oefenen.nl*, namelijk ROC Mondriaan in Haaglanden.

DE INTREDE VAN HET LICENTIEMODEL

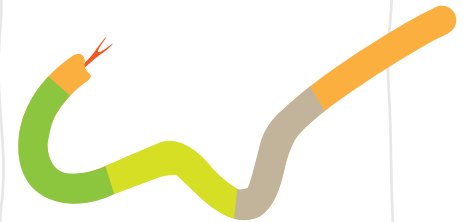
De terugtrekking van roc's uit ETV.nl leidt tot een andere situatie. Voor de verankering van de programma's zijn andere wegen nodig. Het samenbrengen van bestaand online oefenmateriaal leidt tot de oefenportal *Oefenen.nl* die in het eerste kwartaal van 2011 live gaat. Met de toevoeging van een Volgstelsel start per maart 2012 het licentiemodel voor organisaties die met de materialen willen werken. De brede bekendheid van ETV.nl leidt er tot op heden toe dat organisaties zichzelf melden voor een licentie. De roc's nemen licenties af, maar ook de bibliotheken en andere organisaties die zich bezig houden met non-formele educatie. Hoewel ETV.nl de kosten zo laag mogelijk probeert te houden, werpt het licentiemodel voor *Oefenen.nl* een financiële drempel op voor tal van maatschappelijke organisaties die zich met non-formele educatie bezighouden. Uit onderzoek uit 2011 komt naar voren dat ETV.nl-materialen breed ingezet worden in non-formele educatie (Smit/Bersee 2011). ETV.nl zet daarom in op brede samenwer-

vraag 11

Woordslang

Maak een woordslang met 4 woorden. Begin met een van de volgende woorden: winkel, roos, broek, man.

2013

ffREKENEN

(APS, Hogeschool Utrecht, Stichting Alfabet, ETV.nl) ⁴

TAALKLAS.NL PLUS

met onder meer een App (voor smartphone en tablet) ^{2,4}

kingsverbanden waarbij ook gemeenten zijn betrokken. Daarmee wil ETV.nl de bereikbaarheid van *Oefenen.nl* op lokaal en regionaal niveau zo groot mogelijk maken.

VERANKERING

In de afgelopen tien jaar hebben verschillende partijen in meer of mindere mate meegewerkt aan de verankering op lokaal, regionaal of landelijk niveau, van de programma's van ETV.nl. Afnemers van het eerste uur zijn de roc's en diverse organisaties die zich met leren van laagopgeleiden bezig houden.

De rol van ETV.nl is faciliterend: zorgen voor materialen en de leeromgeving. De realisatie van multimediaal oefenmateriaal is één, maar het gaat er uiteindelijk om dat ze door partners zo dicht mogelijk naar de doelgroep worden gebracht. Samenwerking dient liefst zo dicht mogelijk bij de doelgroep plaats te vinden en op een kleinschalige manier, door het gewoon te doen.

Gemeenten, bibliotheken en vrijwilligers kunnen daar een belangrijke rol bij spelen.

Meerdere gemeenten tonen belangstelling voor *Oefenen.nl*. De gemeenten Den Haag en Amsterdam zijn van oudsher al actief met de materialen van ETV.nl en blijven dit. De gemeenten Alphen aan den Rijn en Veenendaal gebruiken ze in het kader van re-integratie. Gemeenten kunnen een belangrijke rol vervullen om samenwerkingsverbanden en educatieve netwerken te formeren.

'IK ZAT ER AL EEN HELE TIJD MEE OM DE STAP NAAR EEN CURSUS TE MAKEN (...). MISSCHIE HELPT HET, ZODAT IK HELEMAAL GEEN CURSUS NODIG HEB.'

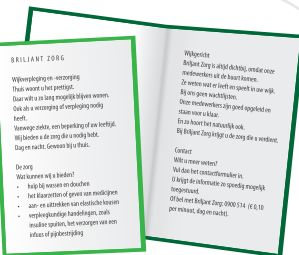
(ZELFSTANDIG LEERDER)

UIT EN THUIS

(een *Lees en Schrijf!*-programma)

In de context van het digitaliseren van overheidsdiensten zijn de *Klik & Tik*-programma's zeer actueel. Er is een grote groep mensen die niet de vaardigheden heeft om van digitaal aangeboden diensten gebruik te maken. Er moeten oplossingen komen om ondersteuning te bieden bij dat gebruik.

vraag 10

Voor wie is deze tekst bedoeld? Kruis de goede antwoorden aan.

- Voor mensen die hulp nodig hebben met hun medicijnen.
- Voor mensen die eenzaam zijn.
- Voor mensen die in de zorg willen werken.
- Voor ouderen die zichzelf niet kunnen wassen.

OPLOSSING UIT HET VELD

In haar column 'Digitale noodkreet uit Kanaleneiland' op gemeente.nu beschrijft Fatouch Chanaat, bestuursvoorzitter van AI Amal in Utrecht, enkele concrete digitale problemen waar laaggeletterden, laagopgeleiden en groepen ouderen dagelijks in Kanaleneiland tegenaan lopen. Voor hen die moeilijk uit de voeten kunnen met internet moeten volgens haar onder andere de volgende voorzieningen worden getroffen:

- zij moeten terecht kunnen bij bibliotheken en andere digitale lokale (wijk) servicepunten, waar ze hulp kunnen krijgen bij hun internetgebruik;
- er moeten meer digitale oefenmaterialen op het niveau van deze doelgroep worden ontwikkeld om essentiële taal- en andere basisvaardigheden te oefenen. Deze kunnen breed, waar nodig ondersteund, via Defenen.nl en digitale (wijk) servicepunten worden aangeboden.

MONITOR

Klik & Tik in bibliotheken (Smit/Camo) ⁴

GEBUIKERSONDERZOEK OEFENEN.NL 2012

(Smit/Camo) ^{1,3,4}

Aansluiting bij bestaande structuren ligt voor de hand: integreer digitale vaardigheden in het bestaande taalaanbod voor laaggeletterden en laagopgeleiden, werk met lokale partners aan nieuwe wijkinfrastructuren om het verwerven van digitale vaardigheden en daaraan gerelateerde taalvaardigheden te bevorderen. Bibliotheken kunnen daarvoor een spin in het web zijn.

Om *Oefenen.nl* verder te ontwikkelen en structureel lokaal en regionaal te positioneren zijn de hierna genoemde initiatieven van groot belang. Ze maken meteen duidelijk wat de mogelijkheden zijn.

SOCIALE WERKVOORZIENING

Op basis van *Oefenen.nl* is met het SBCM, het A&O fonds voor de sociale werkvoorziening, de SW-portal ontwikkeld. Aan *Oefenen.nl* heeft SBCM eigen materialen toegevoegd waarmee er voor het werkveld een rijke online oefenomgeving ontstaat. Om deelnemers en begeleiders zo goed mogelijk te faciliteren is op basis van de materialen een aantal leerroutes ontwikkeld, bijvoorbeeld voor taal, omgaan met geld en vrije tijd. Inmiddels beschikken 60 SW-bedrijven over een account. Diverse gemeenten en praktijkscholen tonen belangstelling voor deze portal.

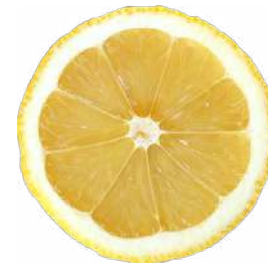
vraag 9

Reken uit.

De citroenen kosten €3,50 per kilo.
Je koopt 1 pond.

Hoeveel moet je betalen?

€ _ _ _ _ _

BIBLIOTHEKEN

Alle bibliotheken in Nederland zijn aangesloten op *Oefenen.nl*. Zij kunnen met groepen aan de slag via een Professioneel Account, maar bezoekers kunnen ook werken met hun eigen individuele (thuis)account. Bibliotheken zijn bij uitstek organisaties die lokaal en regionaal zijn ingebed en ze investeren volop in aanbod voor laagopgeleiden en laaggeletterden. In het vorige hoofdstuk is aangegeven dat bibliotheken zelf hun rol met de *Klik & Tik*-programma's oppakken. Daaraan vooraf start in 2007 Probiblio met het logo van *Lees en Schrijf!* voor de lees- en schrijfpleinen in veel bibliotheken. Veel bibliotheken bieden begeleiding bij de *Klik & Tik*-programma's. Uit onderzoek blijkt dat vrijwel alle deelnemers (95%) na afloop over het algemeen tevreden zijn over de *Klik & Tik*-programma's. Vrijwel iedereen (93%) vindt de uitleg duidelijk. Ruim 80% zegt door *Klik & Tik* meer met het internet om te durven gaan. En een even grote groep zegt de vaardigheden die worden besproken zelfstandig te kunnen toepassen. Bibliotheekmedewerkers bemensen in 2012 en 2013 ook de helpdesk van *Oefenen.nl*. Individuele leeders kunnen via de helpknop op *Oefenen.nl* een vraag stellen of een telefoonnummer achterlaten.

Bij een flink aantal bibliotheken zijn zogeheten taalpunten of taal- en werkpleinen ingericht waar met veel enthousiasme les wordt gegeven door vrijwilligers. Het gaat om non-formeel onderwijs met een zeer gevarieerd aanbod van leesclubs, conversatielessen, cursussen digitale vaardigheden en cursussen lezen en schrijven. Bibliotheken

doen dat in samenwerking met andere organisaties. Deelnemers boeken vooruitgang op het gebied van taal en hun zelfvertrouwen verbetert aanzienlijk. Ook krijgen ze interesse in de mogelijkheden om door te leren en voelen ze daar behoefte toe.

Het project 'Wereldwijd in de huidige samenleving' laat zien dat samenwerking tussen SW-bedrijven en bibliotheken kansen biedt voor ondersteuning van grote groepen volwassenen met een achterstand in digitale vaardigheden. Het project is een samenwerkingsproject van Graafschap bibliotheken en het SW-bedrijf Delta. De scholing bestaat met name uit oefeningen op de computer met programma's die specifiek gericht zijn op de bevordering van leesvaardigheid en de ontwikkeling van digitale vaardigheden. Hierbij spelen de *Klik & Tik*-programma's een belangrijke rol. Een van de opbrengsten is ook dat de SW-medewerkers die scholing volgen verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen trajectontwikkeling. Dat is ook zichtbaar in de verbeterde mondelinge communicatie op de werkvloer. Dit sluit aan op het onderzoek van De Greef/Bohenn uit 2011 dat laat zien dat zelfsturing ook voor laagopgeleiden belangrijk is (zie ook hoofdstuk 4).

GEMEENTE DEN HAAG

In opdracht van de gemeente Den Haag is *Oefenen.nl* beschikbaar bij/via talloze non-profit organisaties die een taalaanbod hebben, maar ook binnen/bij het voortgezet onderwijs. Daarvoor neemt de gemeente een licentie op *Oefenen.nl*. In Den Haag heeft ROC Mondriaan een eigen

2013

OEFENEN.NL TELT

1,5 miljoen aangemaakte accounts^{1,3}ETV.NL ONTWIKKELT KLIK & TIK. DE BASIS⁴

omgeving op *Oefenen.nl* waarin medewerkers van bedrijven taaltrainingen van tien weken volgen op basis van ETV.nl- materialen en eigen materialen van ROC Mondriaan. De gemeente Den Haag bekostigt dit.

VENSTER OP AMSTERDAM

In Amsterdam werkt ETV.nl samen met de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) en de Amsterdamse omroep AT5 in opdracht van de gemeente Amsterdam in het Venster op Amsterdam. Binnen het Amsterdamse beleid voor volwasseneneducatie 'Educatie Werkt' is één van de drie pijlers ondersteuning van zelfwerkzaamheid: 'voornamelijk door de inzet van e-learning en nieuwe media al dan niet ondersteund door een taalcoach. Met een multimediaal educatief netwerk met de naam 'Venster op Amsterdam' kan ieder op elk moment en elke plaats van alle faciliteiten van ETV.nl en *www.oefenen.nl* gebruik maken.' In een externe analyse die de Dienst Werk en Inkomen laat

doen wordt digitale technologie genoemd om Amsterdammers zelfredzamer te maken: 'De gemeente kan de doelgroep goedkoop bij- en omscholen met ondersteuning van e-learning.'

Het programma *Leef en leer!* is een aanbod voor alle Amsterdammers die beter willen leren lezen, schrijven, rekenen of werken met de computer en internet. Het doel is het realiseren van een laagdrempelig decentraal en multimediaal educatief netwerk rondom filialen van de OBA. Non-profit organisaties kunnen een gratis account krijgen op *Oefenen.nl*. Op dit moment wordt een eigen Amsterdamse omgeving op *Oefenen.nl* ingericht. Dat gebeurt in samenwerking met Taal voor het Leven in Amsterdam.

TAAL VOOR HET LEVEN

Taal voor het Leven is een proefprogramma in zes regio's van Stichting Lezen & Schrijven. Het doel is te onderzoeken of er meer manieren zijn dan via het

vraag 16

Reken uit.

Hanna gaat naar de sportschool. Ze koopt eerst een kaart voor 3 maanden, daarna een kaart voor 6 maanden. Ze betaalt per automatische incasso. Hoeveel moet ze betalen?

€ _____

TARIEVENKAART

* 1 maand onbeperkt		
automatische incasso	€	35,00
contante betaling	€	40,50
* 3 maanden onbeperkt		
automatische incasso	€	90,00
contante betaling	€	104,00
* 6 maanden onbeperkt		
automatische incasso	€	168,00
contante betaling	€	188,00
* jaarcontract		
automatische incasso	€	300,00
* strippenkaart 15x	€	85,00
* strippenkaart 25x	€	115,00

ETV.NL ONTWIKKELT

10 Lezen- en Schrijven-modules³

reguliere onderwijs om laaggeletterden te bereiken en hen naar een hoger lees- en schrijfniveau te helpen. Vrijwilligers zetten zich voor de duur van het programma in om de doelgroep te bereiken en ondersteuning te bieden. Taal voor het Leven maakt volop gebruik van het online oefenmateriaal van *Oefenen.nl*, maar ook van de werkboeken van *Lees en Schrijf!*. Taal voor het Leven heeft een eigen omgeving op *Oefenen.nl* waar zij eigen materiaal aan kan toevoegen en zelf leerroutes kan klaarzetten.

NLVAARDIG

De invoering van de nieuwe inburgeringswet per 1 januari 2013 maakt dat inburgeraars zelf verantwoordelijk zijn voor hun taal cursus. Zij kunnen daarvoor geld lenen. Maar een cursus moet voor hen natuurlijk wel betaalbaar zijn. CINOP, Mister Dutch en ETV.nl hebben om in die behoefte te voorzien de methodiek *NLvaardig* ontwikkeld met als eerste product *NLvaardig. Basisniveau NT2*, een leerroute tot niveau A2.

Twee uitgangspunten staan daarbij centraal. Deelnemers moeten in hoge mate zelfstandig en onafhankelijk van tijd en plaats met het materiaal kunnen werken. Daarbij worden zij begeleid en ondersteund door een professionele docent op afstand en een taalvrijwilliger op locatie. De vrijwilliger heeft een coachende rol, de docent is verantwoordelijk voor de vakinhoud en de didactiek.

Bewegen? Ik ben te oud!

Bewegen is goed. Voor iedereen, jong en oud. Veel mensen bewegen te weinig. Ze hebben altijd wel een smoes. Ken je deze smoezen? Welke smoes gebruik je zelf?

HERZIENING

Lees en Schrijf! Extra oefenen

NLVAARDIG⁵

STIMULANSZ

Stimulansz ontwikkelt Webleren, een digitale leeromgeving voor WWB- en WW-clënten. De leeromgeving is een aanvulling op re-integratieactiviteiten en helpt cliënten om snel en zelfstandig te starten met hun zoektocht naar een nieuwe baan. Webleren is nog volop in ontwikkeling. ETV.nl en Stimulansz zetten zich in om de portals *Oefenen.nl* en Webleren zo optimaal mogelijk op elkaar te laten aansluiten om daarmee een rol in het participatiedomein te vervullen.

vraag 13

Kruis aan.

Hoe laat begint het programma over voetbal?

Hoe laat begint de wedstrijd?

Welke clubs spelen vanavond?

Nederland 3

19:00	SpangaS (NCRV) Nederlandse jeugdserie over een groep middelbare scholieren
19:30	De wereld draait door (VARA) Live talkshow met gasten uit de wereld van nieuws, kunst, cultuur en media. <i>Presentatie: Matthijs van Nieuwkerk.</i>
20:15	UEFA Champions League Live: Ajax - Real Madrid (NOS) Live verslag van deze voetbalwedstrijd. 20:15 Voorbeschouwing 20:40 Live verslag eerste helft 21:37 Wedstrijdanalyse 21:45 Live verslag tweede helft 22:40 Nabeschouwing
23:00	UEFA Champions League Highlights: Samenvatting overige wedstrijden.

THUIS OP SCHOOL. MIJN KIND OP HET VO ²OEFENEN.NL ³

Tabletproof

COLOFON

WE LEREN ALTIJD

10 jaar ETV.nl

AUTEURS

Ella Bohnenn, Ben Vaske en Huub Winninghoff

REDACTIE

Ella Bohnenn en Ben Vaske

EINDREDACTIE

Mevrouw VANMULKEN

VORMGEVING

Mevrouw VANMULKEN

ISBN/EAN: 978-90-821854-0-9

© 2014 Stichting Expertisecentrum ETV.nl, Den Haag

De Creative Commons-licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 3.0 Nederland' (CC BY-NC-SA 3.0) is van toepassing op dit werk, met uitzondering van de afbeeldingen waarop copyright rust en op de publicatie als geheel. Dat betekent dat delen van het werk gekopieerd mogen worden, verspreid, doorgegeven en bewerkt maar niet het boek als geheel. Meer informatie over de Creative Commons-licentie: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/nl>.

'IK GEBRUIK ETV.NL
OM VAN GEWONE
DINGEN MEER TE
WETEN'

(GEBRUIKSTER VAN ETV.NL)

We leren altijd